

Zygmunt Ruszczak

Aktualny stan prawa beatyfikacyjnego w Polsce

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 3/3-4, 367-372

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AKTUALNY STAN PRAWA BEATYFIKACYJNEGO W POLSCE

Kanonistyka polska żywotna i twórcza w wielu dziedzinach prawa kościelnego¹, w okresie zarówno przed jak i powojennym, mimo zachęty Pierwszego Plenarnego Synodu Polski z 1936 r.² nie interesowała się bliżej prawem beatyfikacyjnym. Obszerny ten dział prawa powszechnego, liczący 143 kanony (od 1999 do 2141) i stanowiący trzecią część czwartej księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego, nie miał u nas w kraju badaczy, którzy by w naukowych publikacjach zajmowali się „ex professo” procesem beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym ani wykwalifikowanych wykładowców na wydziałach teologicznych. Również w Seminarjach Duchownych wyżej wspomniane kanony dotyczące Sług Bożych i beatyfikowanych bywały traktowane pobieżnie lub zgoła pomijane. Jeżeli dziś, mimo to, można mówić o sympatii Kanonistów polskich dla prawa beatyfikacyjnego to zasługa należy się w pierwszym rzędzie Księdzu Prymasowi Polski, który po objęciu rządów w Archidiecezji Warszawskiej, zachęcał studiujących prawo kościelne kapłanów do specjalizowania się w procesie beatyfikacyjnym. Właśnie z inicjatywy Jego Eminencji w 1949 r. w „Ateneum Kapłańskim” ukazał się artykuł pióra Ks. prof. dr Władysława Padacza pt. „Beatyfikacyjny przewód sądowy” jako wstęp do dalszych prac tegoż autora.

W artykule tym Ks. Padacz podkreślił aktualność i potrzebę podejmowania starań o wyniesienie na ołtarze świątobliwych Polaków i Polek, i w związku z tym, starał się wyjaśnić, w oparciu o przepisy aktualnego prawa kościelnego, skomplikowaną procedurę sądową w procesie beatyfikacyjnym. Po zwięzłym, historycznym zarysie pows-

---

¹ Wystarczy wymienić: w dziedzinie prawa publicznego ks. prof. Ignacy Grabowski; małżeńskiego ks. prof. Stefan Biskupski; karnego i Norm Generalnych ks. prof. Marian Myrcha; synodalnego ks. prof. Władysław Padacz.

² Decr. 114 § 2 tam antiqui quam recentes processus beatificationis et canonizationis assidue promoveantur.

tania i rozwoju procesu beatyfikacyjnego autor podał ogólne zasady dla podjęcia i prowadzenia tegoż procesu: omówił trzy zasadnicze jego fazy (w diecezji, w dykasteriach rzymskich, znowu w diecezji jako procesu apostolskiego) oraz szczególnie zastanawiał się nad informacyjnym procesem Sług Bożych. Zamiary Księdza Prymasa, zmierzające do przypomnienia kanonistom prawa beatyfikacyjnego i wprowadzenie tegoż prawa na teren badań naukowych jak i wysilek Ks. Wł. Padacza, mający na celu popularyzowanie zagadnień beatyfikacyjnych oraz informowanie czytelnika o tychże zagadnieniach, zostały zahamowane na pewien czas. W ostatnim wśakże pięcioletciu podjęto je na nowo i dziś można już mówić o żywym ruchu myśli kanonistycznej w Polsce w tej dziedzinie. Wyrazem tego ruchu m. innymi są zaprowadzone od kilku lat z inicjatywy Ks. Bp. Piotra Kałwy wykłady z procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Rozpoczął je propagator tegoż ruchu Ks. prof. dr Marian Myrcha. Z jego inspiracji i pod jego kierunkiem ukazała się pierwsza rozprawa doktorska na KULu pt. „Postulator w procesach beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym” pióra O. Michała Machejka O. C. D. pobudzająca z kolei do opracowań takich zagadnień z prawa beatyfikacyjnego jak: „Promotor wiary w beatyfikacyjnym przewodzie sądowym”, Ks. Wł. Padacza, „Notariusz w beatyfikacyjnym przewodzie sądowym”, Ks. Stanisława Nowaka, „Sędzia w beatyfikacyjnym przewodzie sądowym”, Ks. Stankiewicza „Dowód z cudów w procesie beatyfikacyjnym” i inne.

Dwa ostatnie zagadnienia są przedmiotem pisanych i omawianych dysertacji doktorskich na KULu pod kierunkiem profesora Ks. Petraniego, który po Ks. prof. M. Myrsze, kontynuuje wykłady z prawa beatyfikacyjnego na Lubelskiej Uczelni. Piszących powyższe prace swymi radami wspierał Ks. Wł. Padacz, wybitny znawca zagadnień z procedury beatyfikacyjno-kanonizacyjnej w Polsce. Jego liczne artykuły, od wielu lat systematycznie zapełniające szpalty różnych czasopism jak: *Ateneum Kapłańskie*, *Homo Dei*, *Polonia Sacra*, *Prawo Kanoniczne*, świadczą o płodności pisarskiej, rzetelnej, fachowej wiedzy autora i krzewią naukowy ruch beatyfikacyjny, tworząc zarazem z pracami innych, jakże nielicznych autorów, polską literaturę naukową z zakresu prawa beatyfikacyjnego. Dla stwierdzenia i oceny aktualnego stanu tego prawa w Polsce nieodzownym jest poznanie wspomnianej literatury oraz zorientowanie się w omawianych problemach. Zagadnienia podjęte i źródłowo opracowane przez Ks. Wł. Padacza przedstawiają się w porządku chronologicznym następująco: *Beatyfikacyjny przewód sądowy*³, *Przejście od beatyfikacji do kanonizacji w procedurze kanonicznej*⁴, *Sędziowie w diecezjalnym beatyfikacyj-*

³ *Ateneum Kapłańskie* 1949, 51, str. 149—58.

⁴ *Polonia Sacra*, Warszawa 1956 rocz. VIII, zeszyt 1—2, str. 155—72.

nym przewodzie sądowym⁵, Pięćsetlecie promotora wiary⁶, Notariusze w procesie beatyfikacyjnym⁷, Promotor wiary w beatyfikacyjnym przewodzie sądowym⁸, Konieczne elementy do rozpoczęcia beatyfikacyjnego procesu informacyjnego⁹, Współczesne pojęcie heroicznego cnot¹⁰, Biegli w procesie beatyfikacyjnym¹¹, Zagadnienie ułatwienia i przyspieszenia postępowania beatyfikacyjnego¹², Problem nowych świętych polskich na tysiąclecie chrześcijaństwa¹³, Beatyfikacyjny proces apostołski na terenie diecezji¹⁴, Listy postulacyjne w procesach beatyfikacyjnych¹⁵, Woźny sądowy, pisarz, tłumacz w procesie beatyfikacyjnym¹⁶.

Zestawienie powyższych zagadnień mówi już samo za siebie. Mijałoby się z celem niniejszego artykułu przytaczać je choćby w krótkim streszczeniu. Należy je studiować in extenso. Większość tych zagadnień zasadniczych dla procesu kanonicznego związanych z urzędem sędziego, promotora wiary, notariusza czy biegłych rozwinął autor na podstawie dzieła Benedykta XIV¹⁷ i własnej wieloletniej praktyki w trybunałach beatyfikacyjnych. Opracował je przejrzyste i sumienne, uwzględniając osiągnięcia nauki ostatnich dwóch stuleci. Mimo ściśle, naukowe ujęcie omówione zagadnienia w interpretacji autora — nie straciły łączności z życiem, przeciwnie nabrały świeżości i kazały się wielce pomocnymi dla Trybunałów, a niektóre z nich posłużyły za tematy do specjalnych, monograficznych opracowań na KULU.

Na szczególną uwagę m. inn. zasługuje artykuł, w którym autor proponuje poprawki w celu uproszczenia i zreformowania procedury beatyfikacyjnej¹⁸. Oto niektóre z tych słusznych propozycji.

1) Według Kan. 2049 K.P.K. proces informacyjny kandydata na ołtarze nie może rozpocząć się wcześniej jak po 30 latach od chwili jego śmierci: podobnie Kan. 2101 K.P.K. zezwala na badanie heroicznego cnot Sługi Bożego w Rzymie dopiero po upływie 50 lat od jego śmierci. Nie ulega wątpliwości że w tak długim przeciągu czasu wielu

5 *Polonia Sacra*, Warszawa 1956 rccz. VIII, zeszyt 3—4, str. 381—95.

6 *Polonia Sacra*, Warszawa 1957 rccz. IX, Nr 1, str. 69—85.

7 *Polonia Sacra*, Warszawa 1957 Nr. 2—3 str. 313—19.

8 *Sprawy beatyfikacyjne na terenie diecezji* O. Michał Machajek O. C. D. Ks. Wł. Padacz, Poznań, 1957 część pierwsza.

9 *Homo Dei*, Warszawa 1959 Nr. 3, str. 372—74.

10 *Homo Dei*, Warszawa 1959 Nr 4 str. 513—15.

11 *Prawo kanoniczne*, Warszawa 1959 rok II, Nr. 3—4 str. 359—69.

12 *Homo Dei*, Warszawa 1960 Nr 2, str. 310—12.

13 *Ateneum Kapłańskie* 1960, zeszyt 370, str. 295—97.

14 *Prawo Kanoniczne* 1961, ukaże się w r. 1962.

15 *Homo Dei*, Warszawa 1961...

16 *Prawo Kanoniczne* Warszawa 1961, Nr 3—4, str. 273—80.

17 *De servorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione*, Romae 1747.

18 patrz p. 12.

naocznych świadków może umrzeć ze szkodą dla sprawy. Doceniając w pełni znaczenie zeznań świadków bezpośrednich, autor proponuje skrócenie obu terminów z lat 30 na 20 lub niżej, a z lat 50 na 30.

2) Dotychczasowa procedura przewiduje proces apostolski dla zbadania opinii świętości oraz cnót Sługi Bożego „in specie” — po przeprowadzeniu procesu informacyjnego. Ks. Wł. Padacz proponuje prowadzenie procesu apostolskiego równocześnie z procesem informacyjnym, przyczym dla tego ostatniego należałoby stosować procedurę z procesu apostolskiego.

3) Badania świadków zpoza diecezji Sługi Bożego powinien dokonać trybunał właściwej diecezji, zredukowany do sędziego, promotora wiary i notariusza. Należy tylko powiadomić miejscowego ordynariusza i otrzymać jego aprobatę.

4) Jeżeli badania świadków odbywa się w innym kraju — właściwy trybunał diecezjalny ma prawo określenia terminu — w którym ci świadkowie winni być zbadani przez trybunał „ad hoc” powołany.

5) Pierwszą sesję procesu informacyjnego należy ograniczyć do odczytania dekretu ordynariusza ustanawiającego trybunał, złożenia skróconej przysięgi, przyjęcia listy świadków i wyznaczenia terminu sesji następnej.

6) Akta procesu przesłać do Rzymu w języku zrozumiałym dla sędziów w Rzymie. Stąd tłumaczenie akt na ów język należy dokonać w kraju.

7) Do nowego prawa beatyfikacyjnego należy włączyć definicję heroicznosci cnót i wg tej definicji określać cnoty sługi Bożego z zeznań świadków¹⁹.

8) Ująć w odrębny kanon nową procedurę dla spraw historycznych.

9) Opracować projekt nowej, uproszczonej i skróconej procedury sądowej (m. in. znieść urząd woźnego sądowego w procesach beatyfikacyjnych) i przesłać go do Komisji Soborowej do Rzymu. Trzeba przy-

¹⁹ W pojmowaniu heroicznosci cnoty na przestrzeni ostatnich dwóch wieków można zauważyć pewną ewolucję. W ujęciu Benedykta XIV cnota chrześcijańska, aby była heroiczną, powinna sprawiać, by posiadający ją działał ochotnie, łatwo i radośnie ponad ogólny sposób działania dla celu nadprzyrodzonego bez udziału ludzkiego rozumowania z wyrzeczeniem się i podporządkowaniem uczuć. Według Benedykta XV świętość właściwie polega na zgadzaniu się z wolą Bożą wyrażonym w stałym i dokładnym wykonywaniu obowiązków swego stanu.

W ocenie Piusa XI świętość polega jedynie na wiernym, ciągłym i stałym wykonywaniu obowiązków i urzędów własnego stanu.

W oparciu o te wypowiedzi najwyższych Kierowników Kościoła Powszechnego — heroicznosc cnót utożsamia się dziś z wiernym, stałym i dokładnym wypełnieniem obowiązków swego stanu łącznie i w zgodzie z tymi które wypływają z przynależności do mistycznego Ciała Chrystusa”. patrz „Współczesne pojęcie heroicznosci cnót.” ks. Wł. Padacza art. cyt.

znać, że proponowane i uzasadnione rzeczowo przez autora poprawki — w znacznym stopniu skracają i upraszczają niełatwą i przewlekłą procedurę beatyfikacyjną, a niektóre z nich są już stosowane w praktyce poszczególnych Trybunałów.

Na terenie Krakowa prawem beatyfikacyjnym zajmuje się O. Michał Machejek O.C.D. autor wspomnianej rozprawy doktorskiej „Postulator w procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym” i współautor dzieła „Sprawy beatyfikacyjne na terenie diecezji”. Ta ostatnia praca ze względu na sumienne i szerokie opracowanie urzędów promotora wiary i postulatora oraz cenne uwagi dotyczące innych członków trybunału beatyfikacyjnego, załączenie licznych, koniecznych wzorów pism procesowych i formularzy (trzecia część), stała się niezastąpionym już podręcznikiem dla trybunałów beatyfikacyjnych w całym kraju.

O. Michał Machejek ponadto w artykule pt. „Aktualny stan polskich procesów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych”²⁰ przedstawił etapy postępowania dowodowego, przez które musi przejść sprawa kandydata na ołtarzu zanim ten zostanie uwieńczony aktem beatyfikacji. Pierwszy etap tego postępowania stanowią procesy beatyfikacyjne w diecezji, drugi etap wprowadzenie sprawy Sługi Bożego na forum Stolicy Apostolskiej, trzeci etap — procesy apostolskie na terenie diecezji i wreszcie czwarty etap — procesy apostolskie w Rzymie.

W drugiej części swojego artykułu podał autor ilość polskich procesów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych na każdym z tych etapów. Wreszcie Ks. Stanisław Nowak w dysertacji doktorskiej przedstawił udział i rolę notariusza w procesie beatyfikacyjno-kanonicznym²¹.

Reasumując powyższe, trzeba stwierdzić, że kanonistyka polska posiada kilka rodzimych pozycji z prawa beatyfikacyjnego, szereg poruszonych i naukowo omówionych zagadnień, które stanowią poważny przyczynek dla nauki prawa beatyfikacyjnego w ogólności, nadto wysuwa koncepcje o znaczeniu dla powszechnego prawa kościelnego.

Tak przedstawia się geneza i rozwój myśli kanonistycznej polskiej na odcinku prawa beatyfikacyjnego. Nie jest to oczywiście dużo, biorąc jednak pod uwagę kilkuletni zaledwie okres istnienia tej myśli i specyfikę warunków powojennych, trzeba przyznać, że jest to wiele.

„Ruch beatyfikacyjny” kanonistyki polskiej uderza tymbardziej, że w chwili obecnej nie znajduje podobnego sobie w katolickich krajach Zachodu, w których jak np. we Francji czy Italii w okresie od maja 1940 r. do maja 1954 r. Pius XII. dokonał tak licznych kanonizacji osób narodowości francuskiej i włoskiej²². Te najwyższe akty prawne Sto-

²⁰ *Homo Dei*, Warszawa 1958, Nr. 6, str. 842—49.

²¹ Notariusz w beatyfikacyjnym przewodzie sądowym. Lublin 1960 r.

licy Św. nie wywołały wszakże żywszych reperkusji w dziedzinie teoretycznych badań prawa beatyfikacyjnego. Naukowe publikacje w tym względzie w ostatnich latach ukazują się b. rzadko; niemal wyjątkowo²³. Fakt więc istnienia „ruchu beatyfikacyjnego” w kanonistyce polskiej, w dobie obecnej, wyróżnia chlubnie tę kanonistykę a jednocześnie w celu dalszego rozwijania tegoż ruchu, wysuwa następujące postulaty jak: pozyskiwanie kanonistów dla badań poszczególnych części prawa beatyfikacyjnego, szkolenie specjalistów od procesu beatyfikacyjnego²⁴, wprowadzenie do wyższych zakładów teologicznych i Seminarium Duchownych odpowiednich wykładów w stopniu wyższym i w poważniejszej formie niż dotychczas, utworzenie specjalnego organu do spraw beatyfikacyjnych, którego zadaniem m. in. byłoby „odkrywanie” kandydatów na ołtarze, krytyczne opracowanie ich życiorysów, a zwłaszcza należyte zagwarantowanie w ustawodawstwie synodalnym opieki nad krzewieniem prywatnego kultu zmarłych w opinii świętości rodaków. To wszystko przyczyniłoby się także do ożywienia idei świętości życia w umysłowości współczesnego człowieka i przywrócenia Polsce zaszczytnego a zapoznanego miana Matki Świętych.

²² Narodowości francuskiej: 2.V.1940 św. Maria Eufrazja Pelletier; 6.VII.1947; św. Michał Garicoits; 20.VII.1947; św. Janina-Elżbieta Bicher des Agnes; 27.VII.1947; św. Ludwik-Maria Grignon de Montfort; 15.V.1949; św. Katarzyna Labouré; 7.V.1950 św. Joanna de Lestonnac; 26.V.1950 św. Emilia de Rodat; 26.V.1950 św. Joanna de France; 15.X.1950 św. Anna-Maria Javouche; 24.VI.1951 św. Emilia de Vialar.

Narodowości włoskiej: 19.XI.1943 r. św. Gemma Galgani; 22.VI.1947 św. Franciszka Gabriani; 22.VI.1947 św. Józef Cafasso; 6.VII.1947 r. św. Bernard Realino; 18.V.1950 św. Bartłomiej Capitanio; 23.V.1950 św. Wincentyna Gerosa; 11.VI.1950. św. Wincenty Strambi, 24.VI.1951 św. Maria-Dominika Marzarello; 21.X.1951 św. Antoni-Maria Giavelli; 21.X.1951 św. Franciszek-Maria Bianchi; 21.XI.1951 św. Ignacy do Laccini; 29.V.1954 św. Pius X.

²³ Mattei S. Il processo di canonizzazione, Tabor 11, 461—477; B. Zinko, Momentum miracul sum in processibus beatificationis et canonizationis, Logos 10, 1959 str. 189—195.

²⁴ Zarządza temu w pewnym stopniu Seminarium z prawa beatyfikacyjnego prowadzone przez Ks. Wł. Padacza w Warszawie.